

vis Mand eller en vis Vijsdomhed; men denne Fortjeneste er dog ikke nogen Mægning til Staten. Men hvorfor giver Staten Understøttelse, naar den seer en saadan Fortjeneste? Det er, fordi Staten siger: Her foreligger et Tilfælde, hvor jeg seer min Interesse knyttet til den private Interesse, hvad enten denne nu er aandeligt eller materiel. Naar Staten seer dette, saa træder den til, og saa troer jeg, at det herhen er stridende med Praxis, eller — og det paastaer jeg — med sund Stats-oekonomi, at den træder til. Man kan naturligtvise være uenig om, hvorvidt den Interesse, som ligger i vore Landboforhold, og som er knyttet til Hæstefamiliernes Forbliven ved deres Gaarde, er en saadan, at Staten skal have dermed at gjøre eller ikke, derom kan der strides; men er man af den Mening, saaledes som jeg er det, at Staten har en stor og vægtig Interesse deri, saa kan man ikke værge sig imod, og saa at lade Lovgivningsmagten sætte sig i Bevægelse for at opbjaelpe denne Interesse. Nu kommer det ærede Medlem fremdeles til den Betragtning, at man ved at gjøre dette ikke alene gjør noget Nyt — skjøndt dette ikke er noget Nyt — men ogsaa gjør Noget, der modstrider en anden samtidig Bestræbelse, nemlig at anerkende en Hæstestand og Hæstefamilier samtidig med, at man arbejder til Selveiendommen. Men jeg siger: Heri er der ikke noget Modstridende. Saa længe og forsaavidt Selveiendommen ikke findes i Statens Interesse bunden til Hæstet, hvor dette findes, Lovgivningsmagts Maal i den nyere Tid i Landboforholdene er ikke saaledes, som det ærede Medlem har sagt, at saae Hæstet til at ophøre og saae Selveiendommen indført, men Statens Maal er det, at saae Hæstet til at overgaae til Selveiendommen i de Familier, hvori Hæstet er, og dette er noget ganske Andet. Var vor Lovgivnings Bestræbelse ingen anden end den at saae Selveiendommen istedetfor Hæstet, saa kunde Sagen afgjøres meget hurtigt, nemlig derved, at man ophævede Hæstevangen, og ved Hæstets Ledighed, lod Gaarden bortfælge; men dette er ikke Lovgivningens Mening, og netop derfor staar et saadant Lovforslag som det foreliggende ikke i nogen Strid med Lovgivningens Bestræbelse.

Endelig fremkom det ærede Medlem, forsaavidt hans Bemærkninger overhovedet vedrørte Sagen, med en almindelig Betragtning, der ogsaa skulde gaae imod Lovforslaget, den almindelige Betragtning nemlig, at Staten, Lovgivningsmagten, kun skal være interesseret i det almindelige Forhold, i den hele Samling af Hæstere og Hæsteforhold, men at dens Bestræbelse derimod ikke skulde være knyttede til de enkelte Individer, at Statens moralske eller traditionelle Forpligtelser kun skulde eksistere ligeoverfor det hele, Indbegreb af Hæsteforhold og Hæstere, og ikke ligeoverfor de enkelte Hæstere. Men deri har det ærede Medlem ikke Ret. Han kunde maaskee have Ret fra et abstract Standpunkt, der kan i alt Fald disputeres meget derom; men naar Sagen tages saaledes, som Lovgivningen har taget den, saa har han ikke Ret. Thi huff paa, at ved de af os vedtagne Love af 19de Februar 1861, 21de Marts 1864 og alle de tidligere Love om Afhændelse af beneficeret og offentlig Bøndergods, om Afgang til Afhændelse af Lehn og Fideicommissers Gods osv. er man ikke gaaet til at samle Fordelene for Hæstestanden i eet Punkt, saaledes at disse Love kun skulde komme samtlige Hæstere til enhver Tid tilgode; men dette vilde være en nødvendig Consequentia af det ærede Medlems Betragtning. Dette er imidlertid ikke skeet; man har ladet Fordelene af disse Love tilflyde de daværende Hæstere og de afgaaede Hæsteres Familier, det er et Factum. Loven har altsaa netop her fastsat, at de Fordels, der flyde af Hæstefløningen, komme de daværende Besiddere og deres Efterladte tilgode, og har altsaa kun indirecte dergjennem ladet dem komme deres Efterfølgere tilgode; men derimod har den ikke skabt Fordels, som skulde komme den hele Hæstestand tilgode. Naar altsaa det er Tilfældet, at Staten har anerkjendt, at de Fordels, som den ved sin Lovgivning fastsætter for Hæsterne i Almindelighed, netop skulde komme de enkelte Hæstere tilgode, saa ligger den Slutning jo ganske nær, at naar Loven af 19de Februar 1861 har ladet Fordelene af denne Lov komme enkelte Hæstere tilgode paa Bekostning af andre, saa ligger der i hele den foregaaende Lovgivning et Krav imod os, som deeltage i Lovgivningsmagten, en Fordring om